

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Надя Миронова

(УНСС, София)

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ в

Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки

Професионално направление 3.8. Икономика

докторска програма „Финанси, осигуряване и застраховане“

Автор: Росалия Павлова Касамска

Тема: „Методология и управление на проекти, финансирани от европейски и международни програми“

Научен ръководител: доц. д-р Даниела Илиева, ВУЗФ

1. Общо описание на представените материали

Със заповед № 111 от 31.05.2019г. на Ректора на Висше училище по застраховане и финанси (ВУЗФ) доц. д-р Григорий Вазов съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „**Методология и управление на проекти, финансирани от европейски и международни програми**“ за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3.8. Икономика, докторска програма „Финанси, осигуряване и застраховане“ Автор на дисертационния труд е Росалия Касамска – докторант в свободна форма на обучение към катедра „Маркетинг и Мениджмънт“ с научен ръководител доц. д-р Даниела Илиева от ВУЗФ.

Предадените от администрацията на университета материали включват документи по представен опис: актуална автобиография по европейски образец, копие на дипломата за придобитата образователно-квалификационна степен „магистър“ от Софийски университет, копие на заповедта за зачисляване в докторантура, копие на заповедта за отчисляване от докторантура, копие на протокола от заседанието по чл. 38, ал. 3, списък на публикациите по темата на дисертационния труд, списък на всички публикации на докторанта, ако той се раз-

личава от списъка по т. 6, списък на известни на докторанта цитирания на негови публикации (ако има такива), справка за научните приноси в дисертационния труд, справка за научно-приложните приноси в дисертационния труд с практически характер, справка за изпълнението на минималните национални изисквания за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в професионалното направление 3.8. Икономика, дисертационен труд в обем от 153 страници основно съдържание, 221 страници с приложенията, автореферат в обем от 50 страници, копия на публикациите по темата на дисертационния труд.

2. Кратки биографични данни за докторанта

Росалия Касамска завършва „Европеистика“, след което продължава своето обучение в Софийски университет „Св. Климент Охридски“, придобивайки магистърска степен „Управление на проекти“. Понастоящем е докторант по „Икономика“ във Висше училище по застраховане и финанси. Започва професионалното си развитие като стажант в Дирекция „Икономическо развитие, проекти, програми, младежки и международни дейности“ на Община Смолян (януари 2013 г.) и стажант в Администрацията на президента под ръководството на Съветника на президента по европейските въпроси (ноември 2015 г.).

Притежава професионален опит в рамките на неправителствена организация, реализирала значителен брой проекти за стимулиране на заетостта и увеличаване възможностите за обществена и трудова ангажираност; оптимизиране на социалната среда и реинтеграция на рисковите групи в обществото; насърчаване на гражданското образование на населението и подпомагане на успешната европейска интеграция на страната. Успешно извършва наблюдение за допустимост по донорски програми, подготвя проектни предложения и консултации по отворени и предстоящи за отваряне схеми, практикува следпроектно обслужване на проекти, одобрени за финансиране.

През март 2016 г. се присъединява към екипа на Фондация „Право и Интернет“, където понастоящем участва пряко в дейностите на отдел „Предприемачество и социална отговорност“. В качеството си на ръководител на отдела, тя управлява различни инициативи, свързани с предприемачество, социално предприемачество и имплементиране на социални иновации като устойчиви решения на проблеми от различни области. Работи в ефективна комуникация и партньорство с множество европейски и национални институции и организации, които реализират дейности както в частния, така и в неправителствения сектор. Владее английски език и притежава добри познания по немски език.

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Европейските и международни програми, предоставящи финансиране за разработване и изпълнение на проекти, предлагат нови перспективи пред българските компании, национални и местни институции, както и за неправителствения сектор. Участието в различни програми на ЕС или други международни организации и регионални мрежи става все по-достъпно, което допълнително предоставя възможности за реализация на бизнес проекти и инициативи от социално значение.

Въпреки нарастващите възможности все още капацитетът и експертите в тази област са дефицит, което ограничава участието на български организации в конкурси по различни европейски и международни програми. Дисертационният труд адресира актуалната необходимост от създаване на единна методология за управление на проекти, финансирани от европейски и международни организации. Прилагането ѝ има за цел да предостави насоки за бенефициентите в процеса на разработване на проектни предложения, както и в последващите фази на изпълнение на проекти, реализирани с директно финансиране от Европейската комисия, през националните оперативни програми или чрез финансова подкрепа от други международни мрежи и организации.

4. Познаване на проблема

Представените академични разработки, както и професионалният опит на докторанта, служат като неопровержимо доказателство за познаването на проблема и стоят като основен мотив на заложената цел да бъде решен. Като експерт към Фондация „Право и Интернет“, Росалия Касамска участва в и управлява множество международни проекти. Представените в автобиографията данни също потвърждават задълбочено познаване на проблема.

5. Методика на изследването

Методиката на емпиричното изследване, на което се основава дисертационният труд, се състои от два последователно реализирани етапа. Първият етап е свързан със синтезиране на модел на европейски и международни програми, които предоставят финансиране за изпълнение на проекти. Този етап се реализира чрез създаване на комплексна матрица от структурни компоненти, спрямо която се представят отделни програми на базата на основни характерни особености. Първият етап използва методите на анализ и синтез, чрез които се създава модел на европейски и международни програми, предоставящи финансиране за изпълнение на проекти.

Вторият етап от емпиричното изследване е свързан с извеждане и валидиране на проект за методология за управление на проекти, специфично създадена за случаи, при които проектите са финансирани от европейски и международни програми. Вторият етап използва метод на експертни оценки, чрез който се синтезира и валидира проектът на методологията за управление на проекти на базата на провеждане на експертни интервюта с международно признати експерти в областта на проектното управление и със специфичен опит в управлението на проекти, осъществени с финансовата подкрепа на европейски и международни програми.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд се състои от въведение, изложение в три глави, заключение, списък с основните научни и научно-приложни приноси, списък с публикации по темата, използвана литература, списък с включени фигури и приложения. Обемът на основния текст е от 153 страници, като дисертацията включва 40 фигури и 2 приложения. Библиографията съдържа 111 източници.

Обект на изследване са критериите и елементите на проектното управление в случаи, когато финансирането е осигурено от европейска или международна организация.

Предмет на изследване е приложимостта на критериите и елементите, оформени в проект за методология, въз основа на задълбочен теоретичен анализ и метод на експертните оценки.

Целта е да се разработи проект за методология за управление на проекти, финансирани от европейски и международни програми. Проектът за методология е в съответствие с основните принципи и методи, характерни за проектното управление, но е и същевременно адаптиран специфично, съобразно практическата подготовка и управление на проекти, изпълнявани с финансовата подкрепа на ЕС и други международни организации.

7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Приемам описаните научни и научно-приложни приноси, а именно:

1. Извършено е задълбочено проучване на специализираната научна литература относно управлението на процеса на създаване на единна методология за управление на проекти, финансирани от европейски и международни организации, като са изведени оригинални доказателства за неговото особеното място и специфично значение.
2. Чрез самостоятелна оценка на различни методологически и методически изследователски инструменти е избрана адекватна информационна и методологична база на изследването, както и съответстващата ѝ адаптирана методика.
3. Направено е синтезирано описание чрез самостоятелно разработена комплексна матрица на европейски и международни програми, които предоставят финансиране и икономически ползи от изпълнението на проекти с положително въздействие за българската икономика.
4. На базата на експертно проучване на различни методики, използвани от международнопризнати практики е синтезиран и валидиран оригинален проект на методология за управление на проекти, финансирани от европейски и международни програми.

Считам, че разработената методика има значимо практично приложение и би имала по-дълготраен „живот“, ако се актуализира за новия програмен период.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Резултатите от изследванията са представени с шест научни публикации. Те са дали възможност за популяризиране на научните резултати, изведени в процеса на изследванията. Разработените три самостоятелни научни публикации и една в съавторство с научния ръководител. Разработени са и две публикации в съавторство, в които докторантът е първи съавтор. Не ми е известно резултати от изследването в дисертационния труд да са цитирани от други автори.

9. Преценка за изпълнение на минималните национални изисквания

Всички предоставени на вниманието на журито материали, както и приложената от докторанта справка за изпълнение на минималните национални изисквания за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в професионалното направление 3.8. Икономика, доказват, че същите са изпълнени.

10. Лично участие на докторанта

От предоставените материали е виден личният принос на докторанта, активното ѝ участие в теоретичната разработка, както и в практическото приложение на направения анализ. Комбинацията на теоретично изследване и професионална практика, свързана с темата на дисертационния труд, придават на разработката допълнителна стойност.

11. Автореферат

Представеният автореферат е в обем от 50 страници и представя синтезирано поставените теза, научно-изследователски задачи, резултати и изводи на дисертационния труд. Авторефератът е изготвен съгласно изискванията на ЗРАС и ППЗРАС.

12. Критични забележки и препоръки

Препоръчвам представяне на изведените резултати на международни конференции или публикации в международни издания. Докторантът има езикови познания, които позволяват това.

13. Лични впечатления

Впечатленията ми към докторанта са изцяло на база предоставените материали, от наличната информация в интернет пространството и на база професионалния профил. Мога да кажа, че съм впечатлена освен от прочетеното, също така от професионалната ѝ квалификация и от участието ѝ в значими международни проекти, финансирани от европейски и международни организации.

14. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Считам, че има части от дисертационния труд с практическа насоченост, които биха могли да се доразвият и да бъдат публикувани в други академични формати.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа научни и научно-приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. Представените материали и дисертационни резултати напълно съответстват на специфичните изисквания на Правилника за приемане и обучение на докторанти във Висшето училище по застраховане и финанси.

Поради гореизложеното, давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“** на Росалия Касамска в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки; Професионално направление 3. 8. Икономика; докторска програма „Финанси, осигуряване и застраховане“.

03.07.2019 г.

Рецензент: доц. д-р Надя Миронова

.....

(ак. дл. н. ст. име фамилия)